

Haldis Bagge er død

Formann i NKKF, fru Haldis Bagge, døde plutselig i desember måned.

Sonia Mortensen har skrevet disse minneord:

Budskapet om Haldis Bagges plutselige bortgang den 7. desember kom som et sjokk på alle som kjente henne. Hun ville om ikke så lenge ha fylt 60 år.

Det hender ikke så sjelden at vitale overskuddsmennesker får en brå død, og Haldis Bagge var et overskuddsmenneske, den fødte organisator med veltalenhetens nådegave.

Hun fikk god anledning til å bruke sine evner i organisasjonsarbeidet i Bergen. Blant annet var hun i mange år formann i St. Elisabethforeningen i Bergen, satt i 16 år i styret i Bergen Kvinneråd, derav 6 som formann.

Videre har hun i den senere tid arbeidet i et informasjonscenter for funksjonshemmede i Bergen. Senteret arbeidet først på privat basis, men kom så inn i samarbeide med kommunen, og fra 1. januar 1976 var Haldis Bagge fast ansatt som leder av dette senter, en oppgave som hun hadde gledet seg til å ta fatt på.

På landsbasis var hun fra 1970 formann i Norges Katolske Kvinneforbund, hvor hun har nedlagt et stort arbeide. Hun hadde i disse dager påbegynt arbeide med arrangementet av Forbundets landsmøte i Tromsø til sommeren.

Våre tanker går til Haldis Bagges tre barn, hvorav de to er voksne og den yngste, en gutt på 17 år.

Vi lyser fred over hennes minne!

Paven i åpen bil under en audiens på Petersplassen sommeren 1975.

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 1

87. ÅRGANG

11. JANUAR

1975

NYTTÅRSTALE OM DET «FOLKELIGE»

(SIDE 2)

Side 4: KVINNEÅRET - NY SERIE

1975

ET HELLIG ÅR I KIRKEN

EN NYTTÅRSTALE OM DET „FOL

Vi har kommet til 1975, så langt i dette århundret at det har blitt på mote å være nostalgisk og drømme om den tid da århundret var ungt. Noen få av våre lesere har kanskje hatt det på den måten lenge forresten. Og så er det venner og bekjente som har blitt så kloke og saklige at de har mistet sansen for enkle symboler. Da pave Paul åpnet Porta Santa på fjernsynsskjermen julenatten og halve døren raste inn, smilte de antagelig skeptisk og en smule medfølende. Bevares hvor fredelig det var før i tiden, sier de førstnevnte. (Vi vet jo at det er en elendig løgn, men vi smiler vennlig for ikke å såre noen.) Og de andre, de saklige, spør: Hellig År, hva er det for noe gammelt pusleri, hva nytte gjør det i dagens verden, hvilken betydning har slikt gjøgl for økologi og økonomisk urettferdighet? (Og vi sukker mildt for annen gang, de mener det godt, de strever virkelig for ikke å være gammeldagse og almindelige.) Begge typer finnes idet vi går inn i det nye året. Og dessuten har vi som vanlig blant oss de praktiske, de som øyensynlig nå er mer praktiske enn noen gang før.

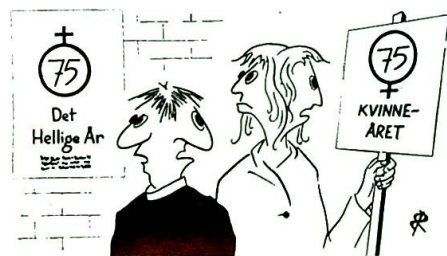
Kanskje var det denne gruppen som

trakk frem bladet ST. OLAV i søkelyset på det siste menighetsrådsmøtet på Mariaholm. Det sto i referatet derfra: «Fra flere hold kom det ønske om en mer «folkelig» kontaktmulighet enn den St. Olav nu gir. Det ble notert et forslag — som mulig debatt-emne på et senere møte — å ta opp vår «katolske presse», St. Olav og Broen. De nostalgiske — hvis jeg igjen får lov til å bruke dette uttrykk — kan sikkert si en hel del om emnet, i en fjern fortid virket ST. OLAV mer beroligende enn idag, det er klart. Det sies for eksempel at våre katolikker fikk vite om utbruddet av den første verdenskrig en uke etter alle andre, den gang skulle de værsgod nøye seg med bladet og ikke lese farligere ting. Det var en ukes ekstra fred det. Og de skeptiske og avanserte vil slutte seg til en kommende debatt på sine premisser, ST. OLAV har ikke blitt det kamporgan de ønsket.

Det kan på dette tidspunkt anføres at undertegnede nå høres fornærmet og vonbroten ut. Og at nyttårstalen blir innadvendt selv. Det første er ikke riktig, det andre stemmer. Derfor skal jeg være kort. Det er en faktisk hendelse som har fått meg til å innlede 1975 med slike ord. Bladet «Katolsk Forum» i København har gått inn, antagelig som offer for stigende driftsutgifter og trosfellers likegyldighet. Danske katolikker får isteden nå et «folkelig» meddelelsesblad — og det er nyttig og bra og noe for de praktiske. Ingen tvil om det. Men man mister samtidig noe som er enda viktigere: En kontakt med omverdenen som ble respektert

og lest. Det er en tragedie at denne kontakten kuttes ut og neppe i samsvarende med siste Bispesynodes tanker og ønsker. Det vil også være en tragedie om norske katolikker i en svermerisk drøm om «det folkelige» (hva nå det kan være) følger i samme spor.

Man kan ikke idag både ha «et folkelig» blad og føre en meningsfylt dialog utad. Vi kan ikke regne med at en katolsk røst blir hørt i samfunnet hvis vi blir for selvopptatte. I en vanskelig og farlig verden må vårt stoff også av og til være vanskelig, selv

om vi stadig forsøker å forenkle. I en verden som syder av frigjøring, må vi være selvstendige og troverdige. Vi innbiller oss at vi er det.

Det var et talende bilde vi så da en veldig dør ble åpnet julenatten for å markere et nytt, hellig år i Kirken. Dette Hellige År er sikkert en av de to, tre viktigste begivenheter vi møter i 1975. Et annet avgjørende emne er det internasjonale kvinneåret. Ifjor var debatten om abortlovgivningen i Norge og Synodens meningsutveksling om evangeliseringen av den moderne verden to toppsaker for ST. OLAV's redaksjon. Begge de nye sakene er like utadvendte, og in-

Bønne-
uken

Sidene 9 - 10

KELIGE"

gen kan løses bare med praktiske forslag eller med drømmer — eller for den saks skyld med skepsis. Akkurat som pavens ord julenatten gikk til alle, troende og ikke-troende, trenges det i 1975 samarbeide med mange av god vilje hvis det skal bli et brukbart år.

En katolsk mulighet til å skape en del av dette samarbeidet her i Skandinavia — og dermed en mulighet til å skape forsoning — blir hørt og lest i dette blad som heter ST. OLAV. Vi kan ikke gå inn i det nye året uten å minne om det, synes jeg.

Å. R.

En
klovn

Godt nytt år og vel møtt igjen. Det er ellers en gammel skikk at man skåler inn det nye året, ønsker hverandre alt godt — og lukker øynene i et stille ønske om at alt på en mystisk måte må gå bra.

Men en skål kan føre til så mangt:

Det fortelles en historie fra et pent pensjonat i Roma hvor det var en deilig terrasse i femte etasje, over eksosen. En dag hadde det kommet et nytt reiseselskap dit ned fra Skandinavia, og vertinnen samlet alle på denne terrassen til en velkomstdrink.

Det var i den timen da alt ble mørkt og mykt og fredelig, i hvert fall på avstand.

Men akkurat den kvelden hadde firmaet som produserer de høye Stregaflaskene satt i gang en diger lysreklame på husveggen rett bortenfor vårt pensjonat. Strega-navnet fosset inn i ansiktene med en egen gylden glans, men ingen syntes at det gjorde noe. Vertinnen var også i ekstra godt humør, gjestene virket bare litt rødmsussete og spente i det lyset.

De trodde de var så vakre antagelig. Ingen tenkte på reklamelyset.

Hva man ikke da visste var at farven ville komme til å skifte hvert femte minutt. Foreløpig var alt gyldent og skjønt.

Vertinnen sa noen pene ord og hevet glasset, alle smilte til henne og drakk.

Så senket de glassene for å nikke til hverandre — og ble sittende andpustne og skrekkslagne. Hele reiseselskapet var plutselig blå i fjesene.

Det var noe lignende jeg tenkte på da jeg snakket om å skåle for det nye året.

Det blir et travelt og vanskelig år for mange av oss. Som så ofte før.

Men vi må vokte oss for å bli blå av skuffelser og pessimisme og angst. Det kan bli et godt og brukbart år hvis vi smiler litt oftere til hverandre, også når fargene skifter.

La oss skåle nok en gang, uten å drømme oss bort. Vi blir nødt til å svelge atskillige misforståelser og dumme fordommer om det skal gå noenlunde bra.

Vi skal til og med prøve å forsone oss med våre motstandere. Det er så vanskelig at det knapt er til å bære for slike selvgode raringer som oss.

Men vi må forsøke. Hvis vi ikke forsøker, kommer andre til å synes at vi blir underlig blå i ansiktene, temmelig fort.

Viktig rundskrivelse

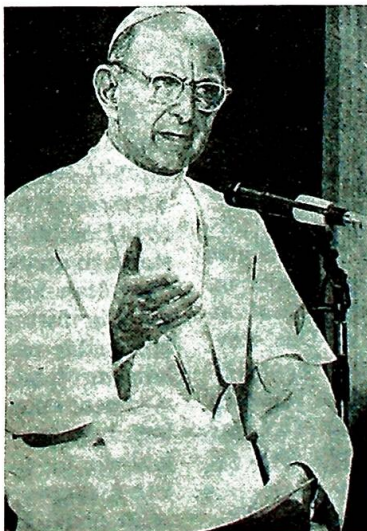
I forbindelse med åpningen av det Hellige År, har paven sendt en rundskrivelse til «biskopene, prestene og de troende og til hele verden» om en indre forsoning i Kirken. ST. OLAV kommer i neste nummer til å gjengi teksten på norsk.

Efter å ha omtalt hvordan et meget lite, men aktivt mindretall skaper uro og usikkerhet innenfra i dagens katolske kirke, retter pave Paul en inntrengende oppfordring til alle i Kirken om å gjenopprette full enhet og skape det synlige fellesskap. Det som kan være et virkelig tegn på forsoning med Gud, blant oss og mellom oss.

Paven gjentar her den hellige Augustins ord: Elsk denne Kirken, bli i denne Kirken, vær en slik Kirke.

Dette er den oppfordring vi sender til alle våre sønner og døtre, særlig

til de som har ansvar for å lede de troende, heter det. Vi har ønsket at teksten skulle være pastoral og full

av tillit, preget av fredens ånd. Noen synes kanskje at den er for streng. Men den bygger på en inngående undersøkelse av på den ene side dagens situasjon i Kirken og på den annen av Evangeliets krav.

Les hele teksten i neste nummer.

RED.

«Uken
som gikk»

Side 6

Dorothy Day

For å markere det internasjonale kvinneår vil ST. OLAV i løpet av 1975 bringe en rekke kvinneportretter. Den amerikanske journalist Dorothy Day åpner serien — fordi hun for ikke lenge siden fylte 75 år, nesten samtidig med at hennes tidsskrift «Catholic Worker» kunne feire 40-års jubileum. Disse to begivenhetene brakte henne en sen, men spontan hyllest og anerkjennelse fra alle verdens kanter — etter et helt liv i kamp.

Denne uredde kvinnen og hennes livsverk kan være en inspirasjon for oss ved inngangen til et kvinnens år, også om man skulle være uenig med henne i mangt. Hun er først og fremst et menneske som har arbeidet sammen med andre mennesker — uansett kjønn, rase, politisk og religiøs oppfatning — for en bedre verden.

Den franske journalisten Lucien Fraisse, som kjenner Dorothy Day personlig og har fulgt med i hennes arbeid, skrev en hyllest til henne i ICI, i fjor.

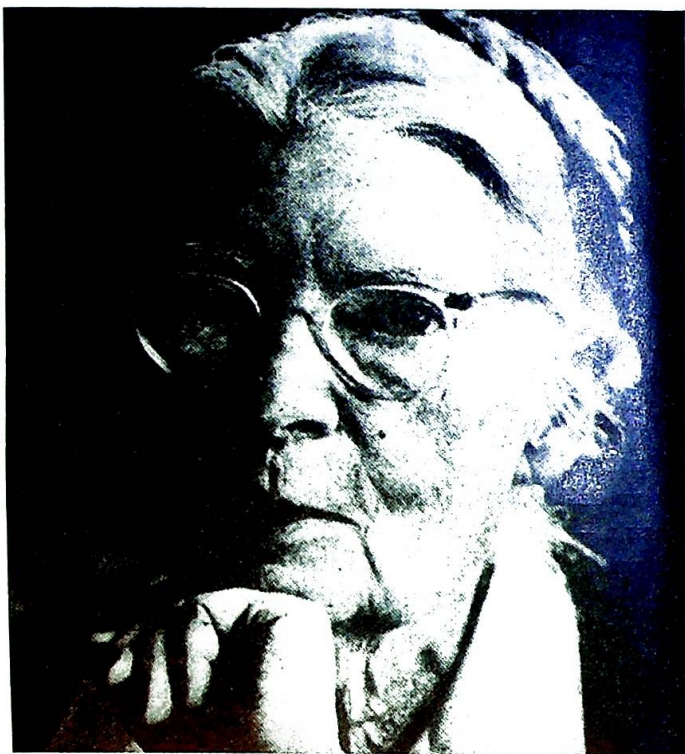
Det var i 1948 Lucien Fraisse traff Dorothy Day første gang. Han forteller: «Den gruppen i New York som stod bak «Catholic Worker», holdt dengang til i Mott Street i den delen av Manhattan der bunnfallet i det amerikanske samfunn stuer seg sammen. En heslig fattigdom, verre enn i andre land, for den er gjenstand for moralsk fordømmelse. Foran døren til et fattigslig hus holdt en nokså høy kvinne på en femti år på å feie grønnsakskrell ned i rennestenen. Det viste seg å være Dorothy Day. Fra første øyeblikk ble jeg slått av hennes verdighet og naturlige autoritet — enda så enkel hun var. Grått, glattstrøket hår med fletter rundt hodet, et tørkle om halsen og grå kjole.»

Ungdom

Dorothy Day kom til verden i en protestantisk familie, men hennes far, som var journalist av yrke, var agnostiker. Helt fra skoletiden vanket hun i venstreorienterte intellektuelle kretser, og fikk gode venner blant sosialister, anarkister, kommunister — mange av dem ble senere berømt.

I 1918 ble hun arrestert for første gang i sitt liv, under en marsj mot Washington for stemmerett for kvinner. Dette er de kampår da hun utrettelig skriver for forskjellige radikale tidsskrifter. Men samtidig fikk hennes religiøse søken, som hadde begynt tidlig, klare linjer og fastere innhold. «Hele mitt liv har jeg vært besatt av Gud,» sier hun med Kirilov i «De besatte» av Dostojevskij, og hun forteller at det som endelig førte henne til Gud, var den lykken hun fant i samlivet med en ateistisk anarkist. De fikk en datter sammen, men da Dorothy Day ville la barnet døpe, kom det til brudd mellom dem, og hun ble opptatt i den katolske kirke.

Dette skritt brakte Dorothy Day i en annen konflikt.

«Jeg var mer enn noen sinne mot kapitalismen, mot imperialismen, og plutselig skulle jeg slutte meg til alt dette, for Kirken gjorde etter alt å dømme felles sak med den private eiendomsrett, med de rike, med staten, med kapitalismen, med alle reaksjonære krefter! Jeg hadde lært å tenke slik, og fremdeles tenker jeg i det store og hele likedan,» sier hun 25 år senere. I de følgende år fortsetter Dorothy Day å skrive artikler, og hun tar del i den kjente «hungermarsjen» mot Washington i 1932. Ingen katolikker er med, og hun spør seg om hennes konversjon ikke er et forræderi.

Møtet med «Guds trubadur»

Da møter hun Peter Maurin. «Peter, den franske bonden, hvis ånd og idéer skulle komme til å dominere resten av mitt liv og gi det retning,» sier hun.

Pierre Maurin var omkring 50 år. Før han kom til USA i 1911 hadde han prøvd alle slags yrker og hadde mottatt sterke inntrykk av den franske filosofen Emmanuel Mounier. Han kalte seg gjerne «Guds trubadur» og levde i frivillig fattigdom — aldri eide han mer klær enn dem han hadde på seg. Pasifist kalte han seg, og anarkist, og han var talsmann for menneskets ansvarlige frihet, for medmenneskelighet. Han ville at jorden skulle deles mellom bøndene, og at arbeiderne skulle eie produksjonsmidlene og påta seg det ansvar det medførte. Hans mål var å skape «et nytt samfunn der det skulle bli lettere å være god». Takket være ham slo Dorothy Day rot i den

katolske tradisjon, for Peter Maurin forsikret henne om at hennes vilje til å kjempe for rettferd og fred nettopp var i tråd med Evangeliet.

Blant Peters venner var det både jøder, protestanter, agnostikere, ateister og — katolikker. Også her forstod han og Dorothy Day hverandre. Det gikk an å være katolikk uten å stenge seg inne i den ghetto som amerikansk katolisisme var.

Være fattig og leve blant de fattige

Straks Dorothy Day og Peter Maurin møttes, ble de enige om å starte et tidsskrift, «Catholic Worker». Det ble et månedsskrift på 12 sider og uten annonser. Pris pr nummer: 1 — én — cent! En pris som ikke er blitt endret siden starten i 1932. En amerikansk utfordring! Opplag: 70 000 eksemplarer. Men dette var ikke nok for Peter, og idéen om «gjestehus» tar form. At det trengtes penger, skremte ham ikke. «I helgenenes liv,» sa han, «kom pengene som svar på bønn. Gud sender det som trenges — når det trenges.» Og historien om «Catholic Worker» er faktisk noe av en moderne legende, det vitner Dorothy Days dagbok om, trass i sin nøkterne enkelhet.

Gjestehusene er ikke noen barmhjertig stiftelse, som herberger og suppekjøkkener. Dorothy Day og medlemmene av «Catholic Worker» gikk til de fattige. De slo seg ganske enkelt ned blant dem og åpnet sin dør. Å være fattig og leve sammen med de fattige fordi man har fattet deres verdighet, det er uvanlig og nærmest forargerlig i et land der man bare tilgir de fattige som gjør alt de kan for å bli rike og respektable. Enhver som kom til et gjestehus, ble godtatt som han var, respektert og betraktet som en bror. Noen som kom for å ta del i arbeidet, drog sin vei dagen etter. Andre, som kom bare for å se, ble i årevis, livet ut. Fattiglemmer og landstrykere, streikende, arbeidsløse ble husets støtter og tok seg av kjøkken, spisesal eller garderobe.

Strid, spenninger, brudd preget dagene, ukene, årene. Det er om dette urolige, strevsomme livet Dorothy Day skrev — med noen ord av starets Sosima i «Brødrene Karamasov» av Dostojevskij: «Den virksomme kjærlighet er hard og skremmende.»

I de årene da Amerika hadde 13 millioner arbeidsløse, var «gjestehusene» og «kollektivbrukene» til «Catholic Worker» av stor betydning, og det vokste frem 33 gårder og gjestehus, spredt over hele landet. For Dorothy Day og Peter Maurin var dette ikke sløsing med ressurser og krefter, slik enkelte unge mente, men en nødvendig del av deres arbeid.

En levende kristentro

Dette harde og vanskelige liv i fullstendig åpenhet for andre, i stadig strid, i kamp mot angrep og mangel på forståelse, næres av et intenst bønneliv. Medlemmene av «Catholic Worker» har aldri trodd at generøsitet og selvoppofrelse kunne skilles fra tankens arbeid, eller fra kulturarbeid. Hvert nummer av tidsskriftet bringer anmeldelser av vidt forskjellige bøker. Dorothy Day har alltid lest meget, og hun er blant annet fortrolig med de største teologers verker.

De fattigslige gjestehusene i Mott Street og Christie Street har i tidens løp sett mange verdensnavn, menn som Jacques Maritain og Thomas Merton. Sterke personligheter preget bevegelsen og utviklet både dens anarkistiske

og især dens pasifistiske side. Ikke alle var katolikker, og det var et særsyn i den tids amerikanske katolisisme. Enhver hadde full ytringsfrihet, men — Dorothy Day var alltid der. Hun var alles «mor», som holdt stø kurs med sikker kristen dømmekraft og forståelse.

Skandale

Tyve år etter at hun ble katolikk, skrev Dorothy Day: «Aldri, ikke et eneste minutt, har jeg angret på at jeg ble katolikk.» Og det enda hennes situasjon lenge var alt annet enn behagelig. I begynnelsen hadde hun og hennes venner funnet en viss støtte i den institusjonelle kirke, men deres stillingtagen førte snart til isolasjon i en katolisisme som bare stemte så altfor godt overens med den amerikanske livsstil, og som trivdes med det.

I sitt forord til «Den lange ensomheten» minner Claire Huchet om at medlemmene av «Catholic Worker» sammen med redaktørene av «Commonweal» var de første amerikanske katolikker som deltok i en offentlig demonstrasjon mot Hitlers jødeforfølgelser. Dorothy Day smiler ved tanken på ordenspolitiets forferdelse — nesten alle konstablene var gode, irske katolikker. Noe slikt hadde de aldri sett. Det stred mot alle lover og regler. «Catholic Worker» protesterte også uten omsvøp mot Mussolinis krig i Etiopia og nektet å ta del i den massive støtte amerikanske katolikker gav Franco under borgerkrigen i Spania. Isolasjonen ble enda mer fullstendig under den annen verdenskrig da deres faste pasifistiske holdning vakte forargelse. En slik holdning var naturligvis høyst diskutabel, noe Dorothy Day innrømmet, men uten å fire på sitt. Og har hun ikke vunnet noe av sin kamp for å få katolikkene til å godta en pasifistisk innstilling? En erklæring fra de amerikanske biskoper i 1968 slo fast at den som av samvittighetsgrunner nekter å gjøre militærtjeneste, ikke er noen skamplett på Kirken, men snarere «et tegn på sunnhet». I denne forbindelse fløy navnet på brødrene Berrigan verden over, og også de betrakter Dorothy Day som sin «mor».

I MacCarthys glanstid med kommunistkrekke og kommunistjakt, sluttet Dorothy Day og medlemmer av «Catholic Worker» seg til den protestaksjon til fordel for ekteparet Rosenberg som man sa det stod kommunister bak. Fra første stund støttet hun revolusjonen på Cuba, og reiste dit på en tid da de amerikanske myndigheter forbød det. Resultatet var en rekke reportasjer som gjorde sensasjon.

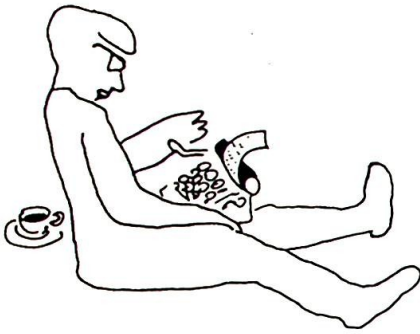
Dorothy Day hører til de sjeldne mennesker som er fullstendig frie, fordi de er så helstøpte at de kan dra hvor som helst uten på noen måte å kompromittere seg. Da hun i 1971 var med på en reise til Russland og ble invitert til å tale på et møte av sovjetiske forfattere, uttrykte hun sin beundring for den russiske tradisjon — Dostojevskij hører til de forfattere hun setter høyest, men til tilhørernes store fortvilelse stilte hun Solsjenitsyn inn i denne tradisjon.

Lydig, men rasende

Da hun i 1932 grunnla et tidsskrift og en bevegelse uavhengig av hierarkiet, viste Dorothy Day et utrolig mot, og aldri noen sinne i løpet av disse 40 årene har hun gitt uttrykk for bitterhet mot Kirken. «Hvis hierarkiet gav meg ordre om å stanse utgivelsen av «Catholic Wor-

(Forts. s. 14.)

Uken som gikk

«Takk for det gamle»

I forrige sa vi «takk for det gamle» til venner og bekjente og tenkte vel ikke nærmere over hva vi takket for. Det er jo bare noe man sier, ikke sant?

Forskjellige trykksaker og klipp på mitt bord ga meg etterpå lyst til å prate litt mer om akkurat denne hilsenen — siden vi er ferdig med 74 og midtveis i januar 75.

Vår tegner har som dere ser tenkt på det nye, på det Hellige År og på det internasjonale Kvinneåret. Får vi sånn noenlunde fortsatt ha en slags fred kan det bli et travelt år for mange av oss.

Men først: vi har altså sagt «takk for det gamle».

Personlig har jeg lenge tenkt på det betryggende i det at det er så mange dumheter vi kan smile av på avstand. Nærmest takke for, det er de nære ting som er så besværlige. La meg forsøke å forklare det med noen eksempler:

Gyldendal Forlag hadde i uken som gikk offisielt sin 50-års dag, og til jubileet foreligger blant annet en liten bok med avisklipp fra årsskiftet 1924—25. Boken heter greit og enkelt *F o r e n d a g !* I den finner vi en reportasje fra Arbeiderbladet som klager over at politiet på hovedstasjonen, Møllergaten 19, forstyrrer fangenes nattesøvn:

«I fengselet ligger på den ene side som vender ut mot politikammerets gård, ca. 100 fanger. Like under deres vinduer er det altså at politiet har sin garasje. Biler og motorsykler går stadig ut og inn. Det oppstår av den grunn en helvetes larm. Verst er det når motorsyklene startes. De larmer så det er en gru.

Like over denne garasje ligger alle disse mennesker som er innestengt. Om de ikke er nervøse før, kan de bli det nu. Og de som er varsøvt, vil få sin nattesøvn forstyrrt.»

Avisen beklager videre myndighetenes uforstand, og det faktum at det er fyllarrest med skrik og bråk like under fengselet. Irriterende og forstyrrende er også politifolkenes sprog, som kan være alt annet enn «belevant». Noe som også virker «irriterende og forstyrrende» på de fanger som har sine vinduer mot gården:

«Det synes dog tilfelle når politiet synes å være særlig nidkjære for fangers ro og nattesøvn. Således nu nyttårsnatt. Litt over midnatt samlet endel unge kamerater sig på det øvre fortaug i Grubbegaten og sang første vers av «Internasjonalen». . . . For de fengslede

måtte arbeidernes kampsang lyde som en høisang i det nye år. Ingen blev forstyrret. For byen var jo alt våken. Myndighetene hadde besluttet å ringe med kirkeklokkene fra kl. 12 og utover. Byen skulle skifte navn. En slik begivenhet måtte ikke gå sporløst hen.»

*

Klokkene kimte for Oslo-navnet. Sirener fra båtene på fjorden høstes, ingen ble forstyrret, alle var som nevnt våkne. Men tross dette «kom politiet plutselig tilstede for å forstyrre de unge» som sang:

«Man vil påberope sig at i fengselet skal det være nattero. Javel. Men da må politiet begynne å feie for sin egen dør, begynne å rydde op i den gårds plass som ikke skal være et larmende helvete, men et fredet sted.»

Hva skal vi si? Takk for det gamle? Vel, i hvert fall for gamle historier. Artikkelen om Møllergaten 19 er skrevet i en hard tid og under forhold som mange idag ikke fatter, brytningene skapte voldsomme motsetninger. Men femti år etterpå har det lykkelige skjedd at det nesten ikke er til å unngå at man smiler av noe av forargelsen.

*

Med et rykk er vi tilbake ved årsskiftet 1974—75, og kan fort notere ting som vi ikke kan smile av og som jeg tviler på at vi noen gang kommer til å smile av.

Har århundret forverret seg så mye?

Det er skuespilleren Knut M. Hansson som i en artikkel i Aftenposten en av de siste dagene før jul hevdet at «Nazismen og antisemittismen er gjenoppstått i vårt land». Han skriver for eksempel dette:

«For en tid siden fikk jeg tilsendt en trykksak, et blad av høy kvalitet. Godt papir, pen trykk, gode bilder. Det heter: «Israel, Propaganda, Virkelighet». På omslaget en rose . . . med torner. To minutter etter at jeg begynte å bla i dette heftet reiste jeg meg, gikk bort i bokhyllen og tok frem et annet hefte med dårligere papir og trykk. Det heter «Umennesket» og kom ut for 31 år siden. På forsiden ingen rose, men umennesket personlig. Så slo jeg opp på s. 37 i det nye heftet og la bildet dér, en karikatur av Moshe Dayan, ved siden av det 31 år gamle bildet. Hjerter sank i livet på meg. Et faktum lå på bordet. Et trist og nedslående

faktum. Nazismen og antisemittismen er gjenoppstått i Norge.

*

«Likheten mellom de to bildene og de to bladene, likheten i tone, tankegang og propagandateknikk er så slående at ingen livsløgn kan skjule det. Hva hjelper det at det nye heftet bruker ordet antisjonisme i stedet for antisemittisme, hva hjelper det at det angriper israellere og sionister i stedet for jøder og sovjetslaver, når innholdet uomgjengelig er det samme som i det gamle?

Hvor mange bak den verdensomspennende propagandaen som etterhvert tydelig fremstår som anti-jødisk og anti-demokratisk og retter seg mot den råtne verdenskapitalismen — altså bokstavrett avskrift fra Hitlers propagandaministerium — hvor mange av dem vet hva de er med på? Vi undret oss i sin tid over hva Goethes og Schillers landsmenn lot seg bruke til. Nå hjernevasker den samme slags propaganda som i sin tid forgiftet tyskerne, enda dyktigere de høyt utdannede skandinaviske velferdsfolkene.

Julius Streicher og Joseph Goebbels er atter iblant oss.

Og som hin gang, føles det også nå som å ville stanse et sneskreid med teskje, når man tar til motmæle. En av livets bitre lærdommer er at det er lettere å få folk til å tro løgn enn sannhet.»

*

Nå kan det sikkert med atskillig vekt pekes på at den snuskete propagandaen kommer fra små, ekstreme grupper i det politiske liv. Og at Knut M. Hansson dermed kanskje overdriver når han så bastant hevder at nazisme og antisemittisme har gjenoppstått i Norge.

På den annen side: Vi har for sett hva propaganda-

løgner kan gjøre med almindelige, intetanende mennesker.

Det er en gift.

Og dessuten:

Det bekrefter nok en gang at vi 25—30 år etter den annen verdenskrigs brennovner har skapt grobunn for nytt hat, nye forbannelser og de samme løgner.

Dette ble også tydeligere i 1974, skal vi takke hverandre for det?

Nepp.

Vi får smile av det som det har blitt mulig å smile av etter hvert. Men det er ting som vi aldri må glemme.

*

La oss for sikkerhets skyld til og med vende tilbake til fengselet. Som en påminnelse om alvoret denne januarmåneden 1975:

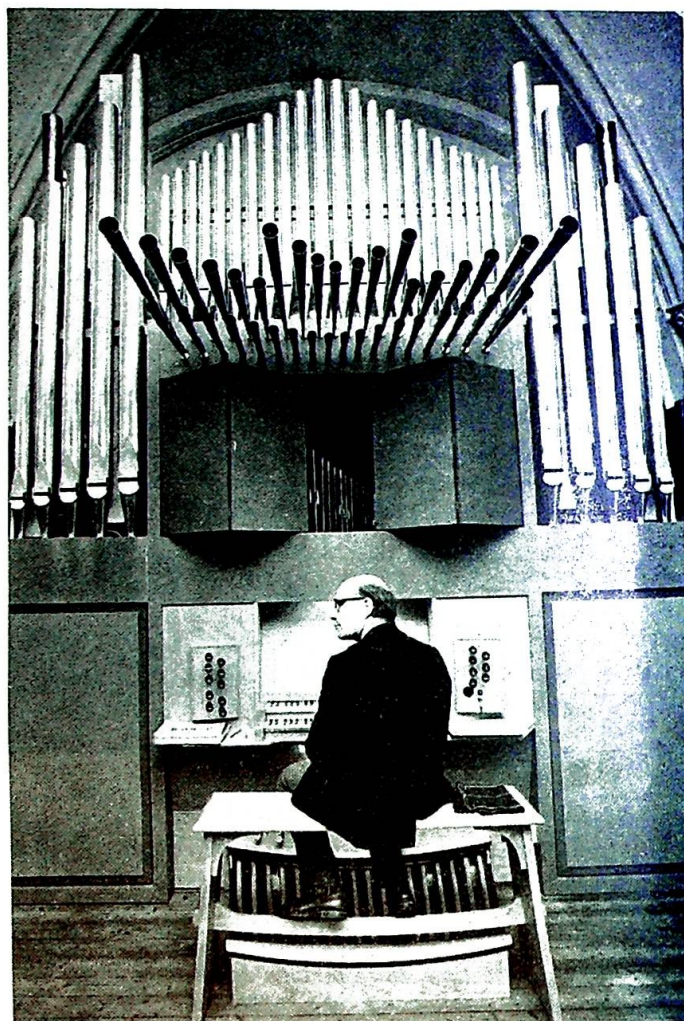
«Solidaritetskomitéen for frie åndsarbeidere besluttet på sitt årsmøte å sende en hilsen på Menneskerettighetsdagen til to politiske fanger i den østlige verden og to i den vestlige. En hilsen er sendt de innesperrede åndsarbeidere, legen Semen Glouzman i russisk konsentrasjonsleir, psykologi-professor Jaroslav Sabata i i tsjekkisk fengsel, historieprofessor Mario Cestedes i chilensk konsentrasjonsleir, og juristen, forfatteren, parlamentsmedlem Francisco Pinto i brasiliansk fengsel.»

Takk for det gamle, det er ikke så mye vi kan takke hverandre for kanskje.

P. P. P.

Bergen- katolikkene fikk nytt orgel i St. Paul

Orgelet og organisten, Jon Joyce.

Et nytt orgel i St. Pauls kirke i Bergen ble innviet før jul av generalvikar F. J. Fishedick under en konselebrert høymesse som hadde samlet full kirke.

Dagen etter innvielsen hadde Bergens Tidende et referat av begivenheten:

«Da den katolske St. Pauls kirke i Bergen ble innviet i 1876, kunne man også ta i bruk et nytt orgel som var en gave fra dronning Josefine — som var gift med kong Oscar I.

■ Hadde orgelet stått to år til, ville det altså kunne feiret 100-års jubileum sammen med den katolske soknekirken i Bergen, men det spørs om det hadde vært så mye låt igjen. Det var nå i høy grad modent for utskifting. Spørsmålet ble tatt opp med menighetsrådet for to år siden av kirkens organist, Jon Joys, og kirkens korleder, Jan Peter Langva.

■ I dag er et nytt 16-stemmers orgel fra Vestres Orgelfabrikk ved Ålesund ferdig montert, og det ble innviet i tilknytning til høymessen. Det var naturlig å be den tidligere sokne-

presten — nå generalvikar i Oslo — F. J. Fishedick foreta den enkle innvielsen.

Det nye orgelet har altså 16 stemmer, dessuten to manualer og pedal. Orgelet og de nødvendige arbeidene i samband med innredningen vil trolig komme på rundt regnet 170 000 kroner, som menigheten dels har samlet inn og dels lånt.

■ Personlig syns jeg det er blitt et overordentlig fint instrument, som er fullt tjenlig ikke bare til liturgisk bruk — som selvsagt er det viktigste — men også til konsertbruk, sier kirkens organist de fem siste årene, Jon Joys. — Orgelet hører jo ikke med blant de største, men kirkens utmerkete akustikk hjelper atskillig på, slik at det fyller kirkerommet fint. Jo, vi

gleder oss til å ta i bruk det nye orgelet, sier Joys.

■ Vi nevner at interiørarkitekt Tale Kristina Hansteen har hatt ansvaret for orgelprospektet — på samme måte som hun har hatt ansvaret for ominnredningene og oppussingen av selve kirkerommet tidligere. Konsulent for orgelet har vært domorganist Magnar Mangersnes. Og dermed skulle det være all mulig grunn for menigheten og dens sokneprest O. J. Hanssen til å glede seg til årene fremover med det nye instrument.»

**ST. OLAV'S
REDAKSJON**

TLF. 20 72 26 - 28 95 18

BØNN FOR KRISTEN ENHET

Bønneuken

agene 18.—25. januar samles den kristne fra forskjellige tros- og kirkeun-ner verden rundt til bønn for en kristen enhet. Også på en rekke steder i Norge har kristne nå i en årrekke kommet sammen i denne bønneuken for å markere sitt fellesskap og for å be om at enheten må bli synlig for enhver.

Det blir samling til bønn denne gan-

gen i Bergen, Trondheim, Tromsø, Oslo og flere andre steder.

Åpningsgudstjenesten den 18. januar i Oslo finner sted i St. Dominikus kirke.

Søndag den 19.: Øståsen metodistkirke.

Mandag den 20.: Høvik kirke.

Tirsdag den 21.: Immanuelkirken.

Onsdag den 22.: Majorstuen kirke.

Torsdag den 23.: Foredragsmøte kl. 20.15 i Universitetets Gamle Festsal i Oslo. Den franske biskopen Albert Greiner taler.

Fredag den 24.: Templet, Frelsesarméen.

Søndag den 26.: Trefoldighetskirken. (Kl. 19.)

Møtene begynner, der hvor intet annet er anført, kl. 19.30.

„Står
det
i
stampe”?

(Se neste side)

VED ÅRSSKIFTET

«Katolsk Forum» gikk inn

Danskenes «Katolsk Forum» gikk inn ved årsskiftet, antagelig et offer for sterkt stigende driftsutgifter, dyrtid og kanskje for sviktende oppslutning. Biskop Martensen rettet i nummer 24 en varm takk til de personer som siden januar 1971 har redigert bladet, pater Heggum og pater Dorn som var medredaktører i årene 1971 og 1972, pater van Schaik som fra 1971—74 tegnet ut numrene og pastor Osorio som i 1973—74 hadde ansvar for nyhetsstoffet. Først og fremst gikk imidlertid takken til pater Roos som fra 1969 var ansvarshavende redaktør og som nedla et stort arbeide i bladet i en vanskelig tid.

«Liksom sine jesuitermedbrødre har pater Roos gjort alt sitt arbeide ved Katolsk Forum uten lønn. Derfor tolker jeg mange menneskers tanker når jeg sier: Tak for den store uselviske arbeidsinnsats og tak for den sunde og afbalanserede linie som bladet fik,» heter det i biskopens hilsen.

Hva skjer så?

«Den 16. januar 1975 udsendes første nummer af det ny blad «Katolsk Orientering». Det bliver automatisk

sendt til alle katolske husstande i Danmark, men desuden til alle tidligere abonnenter på «Katolsk Forum» de første 3 måneder af det nye år. Vi mener, at dette er den mest fornuftige måde at gøre ikke-katolikker opmærksomme på, at man fortsat kan blive informeret om katolske spørgsmål m. v. i det ny blad, når «Katolsk Forum» ophører med udgangen af 1974. Desværre er vi ikke i stand til at frasortere ikke-katolske abonnenter i K.F.'s karto-tek, og derfor bliver der godt og vel tusind overlapninger med det ny blad i begyndelsen. Hvis man som ikke-katolik fortsat ønsker at modtage «Katolsk Orientering» efter de første 3 måneder, må man tegne abonnement. Den officielle abonnementspris bliver for et helt år 100 kr., heter det i en redegjørelse.

«Katolsk Orientering» udkommer 2 gange om måneden. Siderne bliver dobbelt så store som i «Katolsk Forum», men til gengæld bliver der normalt kun halvt så mange. Fremstillingsmåden bliver desuden ændret i retning af det avisprægede.»

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER		Stille messe	Høy- messe
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> Akersveien 5 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lörd.:	19.00	—
	sønd.:	9.30	11.00
		19.00	—
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83		8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00 18.30	11.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21		9.00	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355		11.00	9.30
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 212587			9.30
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209		8.00	10.45
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10		9.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 22 73 53 - 25 77 07		9.30	— —
<i>Florida kapell</i>			19.00
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19		8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongensgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168		8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvg. 113, tlf. 23 751		8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195		8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266		9.00	11.00
KRISTIANSAND S: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 255			11.00
LILLEHAMMER, <i>Mariakirken</i> , lörd.: Weidemannsgate 3 A, tlf. 52 550 sønd.:		18.00	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85		9.00	11.15
MOSS: <i>St. Mikals kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 41 038		—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35 Eikeli kirke		8.30 19.00	10.45 9.30
STAVANGER: <i>St. Svithuns kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534		8.30 9.30	10.45
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949		8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården, tlf. 21 214 <i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila, tlf. 21 670		8.45 19.00 6.15	11.00 — —
KRISTIANSUND N: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779		8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke og</i> <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29		8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467		8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvessund, tlf. 37 558		8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604 <i>St. Elisabethsøstrene</i> , Mellomvn. 47, tlf. 81 487		19.30 8.00	11.00 —
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 81 783		8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikal kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 11 447 (1. VII—31. VIII St. Elisabeth Institutt, tlf. 11 392)		19.00 8.00	11.00
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501		8.00	10.30
NARVIK: <i>Den svenske sjomannskirke</i> , Prestebolig: Einervegen 7. Tlf. 41 634			11.00

Yves Congar om det økumeniske arbeidet

Vi står foran årets bønneuke for kristen enhet. Som så mange år før vil kristne fra forskjellige trossamfunn møtes for å be med hverandre, for hverandre, og for at de alle må bli ett. Men hva skjer egentlig innen økumenikken? Hender det noe som helst? Mange har en fornemmelse av at det hele står i stampe, at den offisielle, institusjonelle økumenikk har utspilt sin rolle og at det må noe annet til. De kristne må stå sammen, arbeide sammen for en bedre verden og skape enhet seg imellom uten å vente på de institusjonelle kirker. Muligheten for en slik «tredje kirke» er i dag til stede, og vitner om en klar bevissthet om det skandaløse i de kristnes splittelse.

Den franske teologen Yves Congar sa på et økumenisk møte i Roma nylig at kirkelederne må ta opp den utfordring som ligger i denne tendens. I denne artikkelen som stod i «Catholic Herald», går han inn på kritikken mot den institusjonelle økumenikk, og risser opp dens historie gjennom de siste 25 år, for å vise hvilke enorme fremskritt man har gjort. Man må bare ikke tape utgangspunktet av syne når man vil vurdere det som er hendt og ta lærdom av berettiget kritikk.

Når vi ser tilbake på de siste 25 årene, oppdager vi at økumenikken overalt har vært i sterk vekst. Men det er en omhyggelig overvåket og velstriglet økumenikk, godtatt uten vanskelighet, men likevel en smule mistenkelig.

Fra 1950 til Johannes XXIII

I denne perioden foregikk det økumeniske arbeid på to måter, så å si på to fløyer:

Den internasjonale bønneuken for kristen enhet, feiret etter Fr. Paul Couturiers opplegg, var den mest effektive og direkte arbeidsmetode.

Denne uken som ble feiret stadig flere steder med jevnt økende oppslutning og iver, gav mulighet til å møtes i tillit og vennskap, til sammen å vedgå felles skyld og be for hverandre.

Andre arbeidsformer var personlige kontakter, samtaler, diskusjons- og møtegrupper, teologisk og historisk arbeid for å oppklare punkter som har vært, eller fremdeles er, årsak til uenighet.

Slik begynte vi å oppdage at mange misforståelser, mange historiske kontaktpunkter man ikke tidligere hadde lagt merke til, mange fordommer, forsterket av følelsesmessige kompleksser, var blandet sammen med virkelige forskjeller av stor betydning. Smått om senn banet vi veien for en erkjennelse av de ting vi faktisk har felles.

I 1952 ble Den katolske konferanse for økumeniske spørsmål opprettet, etter forslag fra to nederlandske prester: Jan Willebrands og F. Thijssen. Denne konferanse brakte i de følgende år sammen de omkring hundre katolske teologer som var opptatt av økumenisk arbeid. Da Johannes XXIII innenfor rammen av det planlagte konsil i 1960 opprettet et Sekretariat for kristen enhet og utnevnte kardinal Bea til president for det, valgte Bea Mgr. Willebrands til sekretær. Han på sin side hadde heller ingen vanskeligheter med å finne hjelpere. Før Forsynet gav grønt lys, hadde det kranset veien med eksperter.

Alt dette viser iallfall én ting: Økumenikken modnet gjennom et vidt forgrenet arbeid, både åndelig og intellektuelt, og ved hjelp av kontakter grunnet på vennskap og tillit. Det arbeid som ble gjort i Taizé, mens det dengang vokste i det stille, er nok et bilde på dette.

I annen rekke kom de offisielle organisasjoner. De er nødvendige og har vært til stor nytte. Men de kan ikke utrette stort

uten den støtte alle de kristnes trofaste bønn om enhet betyr.

Johannes XXIII og Konsilet

Pave Johannes og Konsilet skapte ikke økumenikken, men de skapte en helt ny situasjon med nye muligheter for økumenikk, tatt i ordets videste betydning.

Pave Paul VI har flere ganger sagt at han er klar over at den største hindring på enhetsvei er det at paven holder fast på sin særstilling. Og likevel gav Johannes XXIII et bilde av paven som alle kristnes far. Istedenfor splittelse skapte han enighet, og man begynte å se pavedømmet med andre øyne. Det «anti-romerske kompleks» tok til å gå i oppløsning.

Observatørene ved Konsilet kom med en følelse av at det som skjedde der, ville angå alle kristne. De lyttet oppmerksomt, og deres holdning fikk økumenikkens sak til å blomstre opp. På lederplanet gikk den katolske kirke selv inn i økumenisk arbeid etter de retningslinjer som er trukket opp i konsildekretet om økumenikken, «Unitatis redintegratio», fra 21. november 1964, et dokument som ennå ikke har tapt noe av sin friskhet og aktualitet.

Kirkenes Verdensråd på sin side hadde et uhyre viktig møte i New Delhi i slutten av 1961, der 625 offisielle utsendinger fra 175 kirker deltok. Under dette møtet fikk man i stand en sammenslutning med Det internasjonale misjonsråd og flyttet det teologiske grunnlag henimot en klarere treenighetslære. Endelig hilste det 23 nye kirker velkommen som medlemmer, deriblant de ortodokse kirker i Russland, Bulgaria og Romania.

Arbeidet for kristen enhet syntes i stadig stigende grad å være uløselig bundet til arbeidet med å bringe Evangeliet ut til hele verden. Ordet «økumenisk» betyr jo det som omfatter hele den bebodde verden.

De siste ti år

Økumenikken er blitt en svær affære i løpet av de siste ti år. I den katolske kirke er den nå en del av Kirkens liv i sin hel-

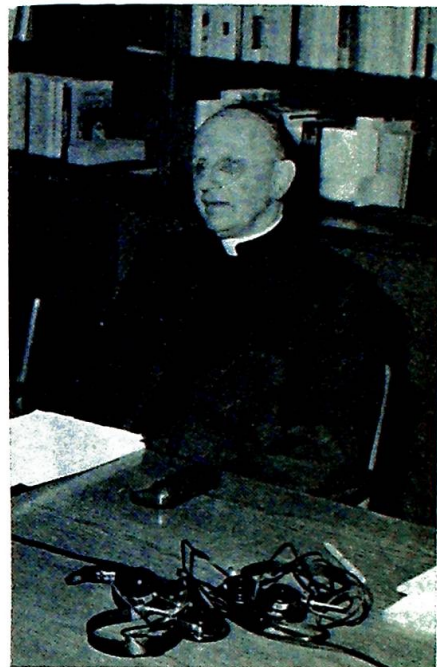
het: teologi, bispekonferanser, sognearbeid... Kommisjoner sammensatt av medlemmer fra de ulike kirkesamfunn finnes på det nasjonale plan eller endog på toppplanet. På den ene side finner vi den katolske kirke, og på den annen Det lutherske verdensforbund, Kirkenes Verdensråd, De reformerte kirkers verdensallianse, metodistene, pinsevennene, anglikanerne. Dette er det fremste og kanskje mest iøynefallende kjennetegn ved økumenikken etter Konsilet.

Somme tider snakker man om «institusjonell økumenikk» i denne forbindelse, og kritiske røster hever seg, som overfor alt institusjonelt. Men de tar feil. For det første kan vi ikke greie oss uten institusjoner, og for det annet har disse offisielle kommisjonene kommet frem til interessante resultater. Likevel er det sant at i likhet med fredsorganisasjonene ville de være til ingen nytte dersom de ikke ble båret av hele folkets liv.

Arbeid og samtaler på det teologiske plan har vist seg å være like verdifullt. En økumenisk oversettelse av Det nye testamente er blitt til (Det gamle testamente følger senere), uten at man under arbeidet støtte på en eneste vanskelighet av konfesjonell art, hverken i oversettelsen eller kommentarene — et tegn på at man er kommet til enighet om hvordan Bibelen skal leses og forstås.

De diskusjoner vi førte i tiden fra 1950 og frem til Johannes XXIII, forberedte de overenskomster vi i dag kan se tilbake på. For oss er de viktigste de «le Groupe des Dombes» er kommet frem til angående nattverden (1971) og prestetjenesen (1972), og vi bør hverken overse eller overdrive betydningen av disse erklæringene. Vi må ikke undervurdere dem, for innen den økumeniske bevegelse betyr de et viktig fremskritt, iallfall når vi tar utgangspunktet i betraktning. Men vi må vokte oss for å tro at alt er vunnet ved disse eller lignende overenskomster. De er ikke forpliktende for kirkene, og ofte er de utformet slik at de gir rom for flere tolkninger.

Det er klart at kirkene, og da særlig den katolske kirke, ikke vil binde seg på grunnlag av

tvetydige utsagn. La oss imidlertid legge merke til det som skjer når vi ved slike overenskomster prøver å dra slutninger av det arbeid for forståelse og tilnærming som har foregått de siste 30—40 år. Det er noe av det som kjennetegner det økumeniske arbeid i dag.

Men det er mange, særlig blant de unge, som mener at den slags arbeid er fullstendig forfeilet. Man kan endog høre noen si at det ikke hender noe som helst innen økumenikken. Etter min mening kommer denne skuffede følelse av den «surhet» som er velstående, bortskjemte nasjoners fristelse eller sykdom. Alle er så overføret med informasjon, med nyheter anrettet av sensasjonsjournalistene, at de ikke lenger setter pris på det daglige brød de mer beskjedne sannheter er. De burde få en påminnelse om nødens barkebrød. Da ville de kanskje være mer glade for det korn de får hver dag, munnfull for munnfull. Det er simpelthen ikke sant at ingenting hender. Det er nok å se seg omkring, å lese, å gå på møter — fra de mer beskjedne til de vidtrekkende (Taizé for eksempel).

De som kritiserer slike møter, gjør det riktignok ut fra et ønske om mer effektivitet i arbeidet for menneskenes frigjøring. Mange mener at veien til enhet går gjennom samarbeid for å

(Forts. s. 14.)

Natt i Latin- Amerika

«**V**ekter! Hvor langt på natten er det?» Dette rop innleder Ernesto Cardinals dikt «Nulltimen», og det dekker en tragisk sannhet. Natten ruger over Latin-Amerika — en mangedobbelt natt av diktatur, undertrykkelse, korrupsjon, utbytting, fattigdom, nød og uvitenhet, vold og tortur... Når skal natten ta ende?

Av og til ser det ut til at morgenen nærmer seg et eller annet sted, men så senker natten seg igjen, like svart eller enda svartere enn før.

Lett er det heller ikke alltid å tyde de tegn man ser. Forholdene er så forskjellige fra våre, og det vi får vite, er dessuten gjerne farvet både av sender og mottager. Man har nå engang lett for å dømme begivenhetene ut fra de følger de har for en selv, eller ut fra den ideologi man er tilhenger av.

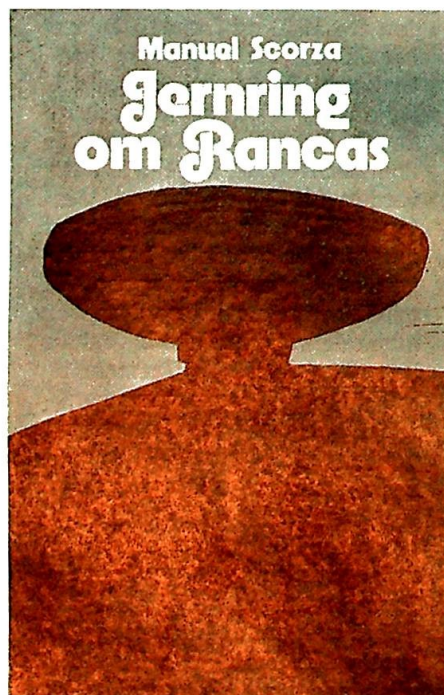
Hvordan er egentlig sannheten om Salvador Allendes Chile, Perons Argentina, Fidel Castros Cuba, generalenes sosialistiske Peru? Meningene er delte, selv om vel de fleste ser disse forsøk på å skape nye samfunn som tegn på at det tross alt er håp for Latin-Amerikas folk. Da later bildet av land med høyreorienterte regimer å være mer entydig, om de enn blir bedømt forskjellig.

To skjønnlitterære bøker som kom ut i fjor, er av latin-amerikanske forfattere: romanen «Jernring rundt Rancas» av Manuel Scorza og en samling dikt av Ernesto Cardenal, utgitt under tittelen «Nulltimen». De gir oss et bilde av dette mishandlede kontinent, brenner det inn i oss så vi ikke lett skal bli kvitt det igjen.

Manuel Scorza:
JERNRING OM RANCAS
Aschehoug

Manuel Scorza er fra Peru og ble allerede 20 år gammel utvist fra landet for ulovlig politisk virksomhet. Etter å ha reist omkring i Latin-Amerika, våget han likevel etter 7 år å vende tilbake til Peru. Der dumpet han straks opp i hendelser som skulde gi stoff til denne boken. Bøndene i Cerro de Pasco-provinsen førte en innbitt, men håpløs kamp mot det amerikanske kjempekonsernet av samme navn. De ville verge sin jord og sitt eksistensgrunnlag, men ble brutalt meid ned.

Scorza fikk i stand en protestaksjon mot massakren, og senere skrev han denne «fortvilt sannferdige beretning om en ensom kamp, utkjempet 1950—1962 i Midt-Andene av menn fra landsbyer som bare fantes på militærkartene til de avdelinger som rasserte dem.» Det er forfatteren selv som skriver dette i sitt forord, han kaller seg forøvrig «nedskriver», «mer et vitne enn en forfatter».

Boken kalles en «ballade», altså en slags fortellende dansevis, og visst er det at noen psykologiserende sjeleroman er «Jernring om Rancas» ikke. Den gir et bilde av et samfunn, og hvilket bilde! Det er «fortvilt sannferdig», og det ryster oss, samtidig som latteren ofte ikke er langt unna. For Manuel Scorza har sans for det overdådige komiske, det drastiske, som for det patetiske og det grufulle. De utførlige kapiteloverskrifter understreker bokens preg av en gammel-dags ballade, som den kunne vært skrevet på den tid de spanske erobrere kom.

Forfatterens bitende ironi retter seg mot myndigheter og utbyttere, mot alle som blir bøndenes fiender i deres kamp mot overmakten. Første kapitel «Hvor den oppvakte leser får høre om en meget berømt mynt», presenterer oss for myndighetenes representant nr. 1, dommer Montenegro. Så fryktet er han at da han mister en mynt på byens torv, blir den liggende der både vinter og vår uten at noen

våger å røre den. Til sist finner dommeren den selv, og hele byen og distriktet puster lettet ut. Dermed har vi følt stemningen på pulsen. De fleste hater øvrigheten, men holder seg i skinnet for ikke å nedkalle dens blinde vrede over sitt hode. Bare frihetskjemperen Héctor Chacón er fast bestemt på å drepe den brutale og griske dommeren.

Smått om senn tar kampen form og bryter til sist ut. Det skyldes det man gjerne kan kalle bokens «hovedperson», Gjerdet. Det dukker opp en dag, ingen vet hvorfra, ingen vet hvorfor. Men forut for det går uhyggelige tegn: Himmelen svartner og dyrene flykter. Noen må ha varslet dem. Men menneskene kan ikke flykte. De har ikke noe sted å flykte hen, for de bor på verdens tak. Ikke er det landskapsets skjønnhet eller jordens fruktbarhet som får dem til å kjempe. Men denne høysletten er det de har — beite for sauene, mulighet for potetavl. De har til og med skjøter på jorden.

Nå kommer Gjerdet, stenger beitene med piggråd og sperrer veiene. Hvor kommer det fra? «I en av kirkegårds-murene fødtes Gjerdet av mørket en torsdag.» Det er onde maktens verk, men det varer lenge før Rancas-boerne får vite navnet på dem: Cerro de Pasco Company, konsernet fra USA som de siste 50 år hadde utnyttet gruvene i Cerro de Pasco, «helvetes forgård».

Kompaniet hadde også en «Kvegavdeling», og dermed «begynte Gjerdet å vandre, vandre. I sin galskap traktet det etter hele verden.»

Bøndene tar opp kampen, enda de vet at det er håpløst: «Kompaniet eier alt . . . politiet, dommerne, geværene.» De bruker de kampmidler de har — de går i protestmarsj med døde sauer, lar utsultede griser ødelegge kompaniets beitemarker — alt mens de rusler seg til væpnet kamp. Landsbyens prest gir sin velsignelse — et ekko av alle de Kirkens menn som de siste år har stilt seg på de svakes side og kjempet for deres rett: «Voldsmennene skal velte seg i asken. De enfoldige, de fattige, de undertrykte, de forfulgte, skal sitte ved Guds høyre hånd», tordnet han fra prekestolen.

Men ikke får bøndene bukt med Gjerdet. De får virkelig sanne at Kompaniet eier alt, ikke minst «politiet, dommerne, geværene». Fra myndighetenes side er disse indianske bøndene, landets opprinnelige innbyggere, bare gjenstand for forakt. En av de høye herrer sier: «Aldri har jeg kjent en ærlig indianer. Dere klager bare, lyver, svindler, simulerer. Dere er kreftbyllesom ødelegger Peru.» I gjerning sier soldatene det samme da de raderer ut Rancas og dreper innbyggerne.

Anmeldelsen av «Nulltimen» kommer i neste nummer.

K. G. J.

Godt nytt år!

Orgelkalenderen for 1975 er kommet!

Vi minner om noen norske bøker:

Lars Roar Langslet: Fra sidelinjen.

Hallvard Rieber-Mohn: Ossietzky — En studie i sivil mot.

Åge Rønning: Slottsherrene.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Åpent 9—4, lørdager 9—2.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Dominikus kirke	}	Oslo
Lunden kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet		
St. Olavs kirke		
Bispegården	}	Arendal
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Franciskus Kirke	}	Bergen
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Bergen
Vår Frue Kirke		
Marias Minde		
St. Franciskusøstrenes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Hammerfest
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Hønefoss
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikals Kirke		
St. Mikals prestegård	}	Lillestrøm
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.	}	Tromsø
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.	}	Trondheim
St. Elisabeths Hosp.		
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	Tønsberg
St. Olavs Kirke, Bispegården		
St. Olavs Kirke	}	Tønsberg
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 68 34 66

Dorothy Day

FORTS. FRA SIDE 5

ker» i morgen, ville jeg gjøre det,» har hun ofte sagt. Men da kardinal Spellman i 1949 mobiliserte prestestudentene for å få slutt på streiken blant graverne i New York, for størstedelen katolikker, sendte hun ham et kort, men skarpt brev. Det begynte slik: «Jeg skriver til Dem som Kirkens lydige, men rasende datter.»

Frihet, respekt for alle mennesker uten forskjell, åpen kamp uten ødeleggende kritikk, ekthet i tro og liv — det er forklaringen på at tidsskriftet og bevegelsen aldri ble fordømt, selv når forholdet til hierarkiet var mest spent. I det skjulte gjorde Dorothy Day og hennes gruppe et godt forarbeid til konsilet, og man kan si at bortsett fra enkelte sjeldne unntagelser har alle de som virkelig har utrettet noe for Kirken i USA en eller annen gang hentet inspirasjon hos Dorothy Day. De to siste årene med jubileumsfeiring har også endelig brakt henne offentlig anerkjennelse fra alle verdens kanter. Men kampen fortsetter.

Et liv verd å leve

Sommeren 1973 stod det med fete overskrifter i avisene: «Dorothy Day på nytt i fengsel». Denne gang var det på grunn av den aktive støtte hun hadde ytet de meksikanske gjestearbeiderne i California, de såkalte «chicanos». Det

var niende gang hun vandret i fengsel, og en måned tidligere hadde hun skrevet: «Å gå i fengsel er en åndelig barmhjertighetsgjerning — å besøke fangene på fullstendig like fot.»

I New York Post 9. august 1974 begynte Peter Mamill en artikkel om Dorothy Day med noen ord av henne selv: «Fra det øyeblikk vi ikke lenger bekymrer oss om hva slags hus vi bor i, og hva slags klær vi har på oss — når vi en gang for alle har gitt avkall på denne verdens tåpelige forlystelser — da har vi tid til å huske på at vi er vår brors vokter, og at vi ikke bare bør hjelpe på hans øyeblikkelige behov, men at vi også må arbeide på å bygge opp en bedre verden.»

Han fortsetter: «Dorothy Day er på nytt i fengsel. Denne store, høysinnede kvinnen er nå 75 år. Hun er i fengsel fordi hun har levd et liv som er verd å leve. Hun har brukt sitt liv til å hjelpe de fattige, de sårede, de forsvarsløse, de fortvilede. Hun har levd et liv vi alle burde misunne henne, for hun har brakt kjærlighet, menneskelighet og varme til en ubarmhjertig verden. Hun er i fengsel fordi hun har levd et liv som er verd å leve. Hun i denne verden. Hun har tatt livet på alvor og tar sin del av det.»

K. G. J.

Yves Congar . . .

(Forts. fra s. 11.)

frigjøre menneskene og forandre samfunnet — med ett ord revolusjon.

Vi så at Kirkenes Verdensråd ved sitt siste sentralkomitémøte godkjente denne måten å arbeide for enhet på. De unge mener det har vært pratet nok; de ønsker handling! I alle tilfeller må vi arbeide sammen på det plan. Men er det absolutt det viktigste? Kanskje — det avhenger av hver enkelts kall. Men Kirken består ikke bare av én sort mennesker.

Trass i all teori er det ett punkt vi ikke skal fire på: bønnens absolutte førsteplass. Jeg medgir at bønn kan være en tilflukt eller et alibi, hvis vi glemmer at den ikke fritar oss fra å handle. Men dersom enheten er en gave fra Gud — og hvem kan bestride det? — da må vi be ham om den, da må vi forberede oss på enheten ved å gjøre oss til ett med Guds vilje i Jesus Kristus. Bønn er ingenting annet.

K. G. J.

Kvinneåret, Økumenikk, Hyrdebrev

Helvi Sippilä, FN's visegeneralsekretær og en topp-person i det internasjonale kvinneåret 1975 ble mottatt i privat audiens av paven før jul. Fru Sippilä som er finsk metodist var i Rom under FAO's matvarekonferanse.

Paven sa i sin hilsen til henne at Kirken er livlig engasjert i Kvinneårets tema «likestilling, utvikling og fred». Kirken ser arbeidet med å fremme og styrke kvinnes stilling i samfunnet som et tidens tegn og som Åndens kallelse. Efter Synoden i 1971 har den katolske kirke selv i arbeide en kommisjon som har fått i oppdrag å undersøke mulighetene for kvinnes fulle engasjement i Kirkens og samfunnets liv.

Kardinal Jan Willebrands i det romerske enhetssekretariatet har del-

tatt i en økumenisk sammenkomst i Washington i anledning av 10 års-dagen for Konsil-dekretet om økumenikken. På spørsmål om det gikk an å sette opp en tidsplan for de kristnes enhet, svarte kardinalen at ingen kan forutse milestolpene på veien videre i enhetsarbeidet. Den kristne enhet er et mysterium og hele tiden et spørsmål om nåde. Teologiske diskusjoner om tro og kirkelære har fortsatt en viktig plass i det økumeniske arbeidet, men kanskje det nå er på tide å ta opp spørsmål som berører forskjellen i moralske vurderinger. Her bør et felles exegetisk studium, dvs. et vitenskapelig arbeide med å tolke den hellige skrift kunne gi viktige bidrag. På spørsmål om interkommunion sa Willebrands at man ikke kan foregripe noe slikt før det har funnet sted en bredere gjenforening mellom kirken. Eukaristien er det høyeste uttrykk for enhet, når vi har felles Eukaristi, har vi ikke mer å vente, sa han.

Svenskenes informasjonstjeneste, KIT, har bl. a. denne informasjon:

Et *herdabrev* mot det statliga oppfostrings- og utdanningsmonopolet

utfärdades av de katolska biskoparna i Östtyskland 17 november och upplästes i alla katolska gudstjänster. I sitt sex A4-sidor långa herdabrev pekar biskoparna på faran av ensidighet i uppfostran, vare sig ensidigheten är materialistisk eller religiös. Andra Vatikankonciliet underströk vikten av en harmonisk och allsidig utveckling av människans alla kroppsliga, moraliska och andliga förutsättningar. Det är i första hand föräldrarnas rätt och plikt att svara för barnens uppfostran. Föräldrarna får inte avhända sig detta ansvar, ens till staten, som ingalunda får göra anspråk på uppfostringsmonopol. Kyrkan har en särskild rätt till fostran av de unga. Hon har uppgiften att förkunna frälsningens väg för alla människor. Därför har alla kristna rätt till kristen uppfostran. De grundläggande mänskliga rättigheterna på uppfostrans område återfinns i FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna, artikel 26, som DDR har accepterat. Dessa rättigheter finns också inskrivna i DDR:s författning, artikel 20:1.

I Tyska demokratiska republiken är emellertid inte bara föräldrarnas och barnens valmöjligheter decimerade när det gäller skolform, utan en ensidig människosyn hävdas också. I alla läroplaner från barndaghem till universitet är det utslutande den dialektiska materialismens världsåskådning som utgör grunden: neutralitet på världsåskådningens område vill man inte veta om. Därför framställs också den socialistiska moralen, till vilken fostran till hat hör, som den enda riktiga.

Utifrån denna ensidighet framställs ofta religion och kristendom på ett felaktigt och förvrängt sätt, skriver biskoparna i sitt herdabrev. Den kristna tron smädas och beskrivs som vidskepelse eller som en borgerlig ideologi. Kyrkohistoriens förlopp förfalskas eller framställs ensidigt. Många kristna råkar härigenom i svår samvetsnöd. De känner sig behandlade som tredje klassens medborgare.

I denna situation har kristna föräldrar och uppfostrare, präster, religionslärare och medhjälpare den svåra och likväl härliga uppgiften att fostra våra barn till kristna personligheter. Härvid är det från början viktigt att visa att tron inte är någon ersättning för eller motsats till det exakta vetandet, utan ett speciellt sätt att

fatta hela verkligheten. Den materialistiska världsåskådningens första grundtes lyder: Materien är den enda objektiva verkligheten. Denna grundtes är ett påstående, som varken idag eller i morgon kan bevisas. Bekännelse till denna världsåskådning är en sorts tro. Denna tro — och inte det vetenskapliga tänkandet — är den egentliga motsatsen till tron på Gud, alltings skapare. Kritiskt tänkande bereder den materialistiska tron oöverstigeliga svårigheter, särskilt inför gränsfrågorna om tillvarons upphov och livets mening.

Biskoparna förklarar avslutningsvis att det kristna budskapet inte leder människan bort från världen och dess uppgifter, utan förpliktat henne till att ge sig i kast med arbetet att bygga upp världen. När det gäller medverkan i samhällsarbetet måste emellertid de unga kristna inse var gränsen går. De kan inte medverka

- i tjänster och verksamheter där utträde ur kyrkan krävs,
- där konsekvenser inträffar som skiljer dem från kyrkans och församlingens liv,
- där de måste företräda åsikter som är riktade mot tron och samvetet,
- där man kräver en verksamhet som kränker kärleken till nästan och leder till hat mot andra människor.

OSLO

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeider

Tlf. 21 69 06

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Stortings pl. 7 — Oslo 1

Telefon

(02) 33 36 24
33 55 25

Telegr.adr.:
Rustfriknut

TASEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vel 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

Allslags snekkerarbeid utføres
REIDAR MYRVOLD & SØN

Gladsvel 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

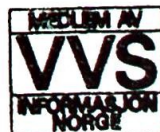
THRONSEN & CO.

BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

E. Sunde & Co. Røploggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG
Ulvenveien 89, Økern, Oslo 5. Tlf. 67 77 83

Zandys brud

Kombinasjonen Troell/Ullman er blitt vel kjent gjennom filmatiseringen av Vilhelm Mobergs stort anlagte epos om svenske utvandrere til Amerika i det forrige århundre. Troell som regissør og Liv Ullman i den kvinnelige hovedrollen var det bare godt å si om; det samme kan ikke uten forbehold sies å være tilfellet i det siste resultatet av deres samarbeide, filmen *Zandys brud*. Det dreier seg ikke denne gangen om en svensk produksjon, men om en amerikansk, og dét er muligens én av forklaringene på at de to ikke synes å ha tingene helt under kontroll.

Selve historien er ikke helt uten likhetspunkter med den nybyggertilværelsen som vi kjenner fra *Innvandrerne*. Den mannlige hovedpersonen, Zandy Allan (Gene Hackman), svarer på en bill. mrk. «Formål ekteskap» fra en fremdeles ikke altfor gammel kvinne, Hannah Lund (Liv Ullman), som er lei av å passe andres unger og stelle andres hus. Nå vil hun ha

Liv Ullmann og Gene Hackman
i ZANDYS BRUD

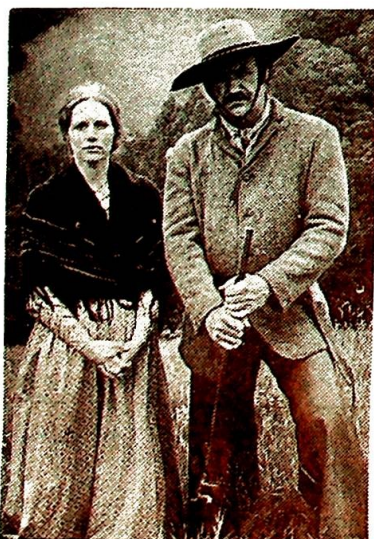
sitt eget. Det får hun også, men ikke uten strev. Livet i nybyggermiljøet i Californias kystfjell er ingen luksus-tilværelse, og de krav som Zandy stiller til sin kone, er de som man stiller til en slave. Det han er ute etter, er nærmest en ubetalt hushjelp som i tillegg skal føde ham barn. Som illustrasjon til kvinnens stilling i mange ekteskap, før og ofte også i dag, er filmen en av de tydeligste. Men forholdet utvikler seg slik at Hannah tvinger Zandy til å respektere henne som menneske, og filmen slutter med at de begynner ekteskapet på nytt som likeverdige partnere.

Filmene er absolutt ikke uinteressant, selv om historien nok er det som svikter mest. Den er virkelig i tynneste laget til å holde interessen i

noe bortimot to timer. Miljøet som skildres, er forholdsvis nytt og ukjent, og det presenteres i god fotografering, selv om den ikke ligger helt på høyde med det som Troell tidligere har laget. Gene Hackman er faktisk meget god. Det er litt av en fryd å se hvordan han tolker denne rollen. Liv Ullman er sjelden dårlig, men hun virker ikke helt inspirert av rollen som Hannah. Kanskje ligger den for nær opp til den som hun hadde i *Innvandrerne*. Det virker som hun nå er litt lei av å spille slitt nybyggerhustru. Det er kanskje ikke så merkelig.

Noen ubetinget suksess kan derfor *Zandys brud* neppe sies å være. Men den er langt over middels, så det er ingen bortkastet aften man tilbringer ved å se den.

P. H.

Gene Hackman og Liv
Ullmann i ZANDYS BRUD

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Medredaktør: Karin Gullerud-Johansen O.P.

Medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.

Redaktøren privat 28 95 18.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 50 pr. år. Kr. 25 pr. ½ år. Utlandet kr. 60.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.